

AfghanistanNytt

ANytt 1/2006, 25 kr

Hva er det som skjer i Afghanistan?

- Norske eksperter mener Forsvaret kveler debatten
- Nødvendig med nye veivalg
- Espen Barth Eide svarer

Gal retning i Afghanistan

Sikkerhetsutviklingen i Afghanistan går gal vei, og blir et stadig større hinder for landets utvikling.

Angrepet på den regionale stabiliseringsstyrken i Maimana, i skyggen av opprøret blant muslimer over publiseringen av karikaturtegnene av profeten Muhammed, viser tydelig hvordan opportunistiske væpnede grupper tar kontroll over et stadig mer splittet Afghanistan.

Selv ikke i Afghanistan kaster demonstranter håndgranater og skyter med automatvåpen, og angrepet på ISAF-styrken, der blant annet norske og finske soldater inngår, er blitt knyttet til *krigsherren* og den mistenkte krigsforbryteren Rashid Dostum.

Samme dag som angrepet i Maimana var det også et annet angrep i Afghanistan, der en selvmordsaksjonist entret politi- og vedstasjonen i Kandahar og drept 13 mennesker. Taliban tok på seg ansvaret for aksjonen, som ifølge AFP var den 25. selvmordsaksjonen på fire måneder. Angrepet var den internasjonalt viktigste nyheten fra Afghanistan den dagen – ikke nyheten om at noen NATO-soldater ble skadet.

Det økte antallet selvmordsaksjoner ser ut til å være adopsjon av metoder opprørerne bruker i Irak. Situasjonen i de to landene er imidlertid svært forskjellig. Foreløpig.

I fraværet av et rettsoppgjør og en forsoningsprosess etter årtier med krig i Afghanistan, og med krigsforbrytere og krigsherrer i maktposisjoner lokalt og sentralt, vil afghanernes tiltro til eget land og egne myndigheter fortsette å forvitte. Tilsvarende vil amerikanske soldaters herjing under

Enduring Freedom-operasjoner, utenfor afghanske myndigheters kontroll, bidra til å undergrave tilliten til de nye afghanske lederne.

Norske og andre NATO-lands ulike stabiliseringslag fyller en viktig militær rolle, og er en nødvendig men ikke tilstrekkelig forutsetning for en vending i Afghanistan.

Som vanlig i Afghanistans historie er det andre ting enn våpen det skorter på.

Slik Arne Strand, forsker ved CMI, påpeker, er det nødvendig med en bred debatt og bred omlegging av dagens tilnærming.

Afghanerne må gis anledning til å kunne skaffe seg et levebrød, et annet enn opium, de må få hjelp til å skaffe seg den kompetansen de mangler, og man må ta på alvor alle tegnene på at den valgte utviklings- og politiske strategien ikke fungerer.

Parallelt må krigsherrene fjernes, og stilles til rette. Tillit til en fungerende stat er første steg på veien for et nytt Afghanistan.

Norges styrke i Maimana fikk et tøft møte med realitetene i Afghanistan da de ble angrepet av det som trolig var Dostum-kontrollerte styrker. Statssekretær Espen Barth Eide i forsvarsdepartementet kan umulig slå seg til ro med Dostums forklaring til norske myndigheter om at hans styrker trakk seg tilbake da voldelighetene begynte. Dostum står ikke til troende.

Dostum skal nå ha tatt kontroll over nabobygningen til Maimana-styrkenes hovedkvarter. Bedre illustrasjon på trusselen mot sikkerheten i Afghanistan eller nødvendigheten av et rettsoppgjør finner ikke vi.

oOo

Dette er den første ANytt-utgivelsen for den nye redaksjonen.

En stor takk går til avgått redaktør Terje Skaufjord, og til Bodil Torggrimsen og Nard Schreurs for stor innsats for ANytt over mange

år. Som artikkelen om Qari Baba på side 18 og 19 viser er dere fortsatt med oss.

Endringene i Afghanistan skjer raskt, og vi i ANytt-redaksjonen skal forsøke å følge etter med aktuelle reportasjer om så vel utviklingen i Afghanistan som i norsk Afghanistan-politikk og utviklingen i AiNs prosjektvirksomhet.

AfghanistanNytt

Utgis av Afghanistankomitéen i Norge
Osterhausgt. 27, 0183 OSLO
tlf. 22 98 93 15, fax. 22 98 93 01
ain@afghanistan.no, www.afghanistan.no

Ansvarlig redaktør og utforming
Thomas Frantsovd

Fast redaksjon
Bjarne Robberstad Johnsen, Mujtaba Mastoor og Cecilie Nordfeldt

Styreleder AiN: Carl Hofslie
Daglig leder: Rune Fimreite

Afghanistankomiteéen i Norge er en solidaritets- og bistandsorganisasjon som har til formål å støtte det afghanske folkets rett til selvstendighet og frihet, og bidra til gjenreise og utvikling av landet. AiN driver prosjekt- og nødhjelpsarbeid i Afghanistan, og informasjonsarbeid i Norge. AiN er en selvstendig, tverrpolitisk og livsynsmessig nøytral organisasjon.

AfghanistanNytt utgis med støtte fra **NORAD**, i samarbeid med **Afghansk Ungdomsutvalg (AUU)**, redaksjonskomite@auu.no.

Abonnement koster 100 kroner årlig, og bestilles hos AiN.

Forsidefoto: Forsvaret

"Krigsherrer" eller folkehelter?

AHMAD YASIR

KRONIKK

Etter at resultatene av parlamentsvalget i Afghanistan ble offentliggjort i september 2005, og hvor tidligere mujahedinmedlemmer hadde vunnet de fleste av setene i parlamentet, har flere norske aviser og enkeltpersoner skrevet at "krigsherrerne" fortsatt sitter ved makten. Man har bevisst eller ubevisst skåret alle over en kam under navnet "krigsherre". Dette synes å være urimelig og jeg skal derfor forsøke å belyse problematikken i denne artikkelen.

Man har brukt betegnelsen "krigsherre" uten å gi en klar og entydig definisjon. I stedet har man misledet leserne/publikum med ensidige og uriktige forklaringer. I følge den leksikalske betydningen referer termen "krigsherre" til militære ledere som kontrollerer subnasjonale territorier i såkalte "failed states", stater hvor den politiske autoriteten har kollapset og er erstattet med anarki. Med "anarki" menes det her tilstander som er preget av lovløshet, uregjerlighet eller kaos.

I Afghanistans tilfelle har termen "krigsherre" en kort historisk bakgrunn som går tilbake til 1990-tallet, da mujahedinfraksjonene ikke klarte å bli enige om maktfordelingen i landet og som førte til borgerkrig. Men begrepet er blitt hyppigere brukt siden Talibans fall. De samme personene som betegnes som "krigsherrer" i dag, mottok både økonomisk og militær støtte fra Vesten under Sovjets okkupasjon av Afghanistan. På den tiden var de "Mujahediner" eller hellige krigere! Men i dag forsøkes det å gi disse tidligere Mujahedinene kallenavnet "krigsherre", kanskje fordi de ikke er så lojale som en ønsker at de skal være. Man vil helst ha lojale elementer som gjerne er samarbeidsvillige og ikke kritiserer Vesten. Dessuten kan det også være at deres sterke ideologi og tro blir oppfattet som trusler.

Men la oss ramse opp navnene til noen av de som oftest blir beskyldt for å være "krigsherrer": Navnene til Dostum, Rabbani, Mohaqiq, Fahim, og Atta Mohammad kommer fort til syne i media når det er snakk om "krigsherrer". Hvem er de og hva er spesielt med dem? Jo, alle de fem tilhører de tre minoritetene tadsjiker, hazara eller usbeker. Alle fem var viktige motstandere av Taliban-regimet og kjempet mot Taliban helt til regimet ble styrtet i 2001. General Dostum er usbek og han høster stor respekt og innflytelse blant de fleste usbeker. Det samme gjelder Rabbani, Fahim og Atta Mohammad, som er tadsjiker. De støttes i det minste av sitt folk - selv om de kanskje ikke har støtte blant andre folkegrupper. Mohaqiq er en populær leder og har også en bred støtte blant hazarane. Disse tre minoriteter utgjør mer enn 45-50 prosent av befolkningen i Afghanistan. De respektive personlighetene er helter blant sitt folk, men "krigsherrer" i Vesten.

Det må gjøres klart at jeg på ingen måte er en tilhenger av de fem nevnte skikkelsene, så vennligst ikke tro at jeg forsvarer dem. Det som får en til å undre er beklageligvis medias og enkeltes ensidige og urimelige fremstilling av disse skikkelsene. Det hele er blitt til et strategisk politisk spill, som fort viser begrepsbrukerens ståsted.

En kynisk strategi

Termen "krigsherre" i Afghanistan er ment å brukes i dag om de kommandantene som ikke er villige til å overlevere våpene sine. Det er gjerne de som er imot DDR-prosessen (Disarmament, Demobilisation and Rehabilitation) og som prøver å stoppe den. Så langt jeg vet har alle de fem overnevnte sluttet seg til DDR-prosessen fra startfasen og de støtter faktisk både denne viktige prosessen og de sentrale myndighetene. Så hvorfor fortsetter massemedia og enkelte personer å fremstille dem som illegitime, selv om de har sluttet seg til DDR-prosessen og støtter den politiske prosessen som foregår i Afghanistan? Det er sant at hver av de fem har viktige stillinger/posisjoner både på lokalt og nasjonalt nivå, og dette har flere av dem oppnådd gjennom demokratiske prosesser, som valg. Det utelukkes heller ikke at enkelte lokale

kommandanter kan ha truet befolkningen til å stemme på dem i parlamentsvalget. Det finnes imidlertid ingen bevis på at de mest kjente kommandatene eller politiske ledere som Dostum, Fahim og Mohaqiq har skaffet seg stemmer ved trusler. Derfor kan ikke slike påstander være noe annet enn ren propaganda, eller et påskudd for å diskreditere dem. Det føles som om det pågår en skjult kampanje mot tidligere mujahedin-

medlemmer og minoritetsledere av ikke minst landets sentrale administrasjon for å distansere eller fjerne dem fra den politiske arenaen i landet. Så klart bidrar vestlige medier til denne kampanjen/krigen. For å distansere de innflytelsesrike minoritetsledere fra beslutningsapparatet trengs det et effektivt verktøy, og det effektive verktøyet er å diskreditere dem ved å betegne dem "krigsherrer". På denne måten har man i noen grad også klart å gjøre ordet "Mujahed" til et skjellsord.

Jeg tviler på at nordmenn og massemedia i Norge er klar over at de ved å bruke denne termen bidrar til en kampanje som undergraver minoritetenes rettigheter i Afghanistan?

Usbeker, tadsjiker og hasaraer har få andre (tøffe) politiske ledere enn de allerede nevnte som kan ivareta deres rettigheter. I afghansk politikk må man være "champion" for å hevde seg, ellers blir man fort disket ut. Man kan nevne Mohaqiq-saken og Fahim-saken som to viktige eksempler her. Mohaqiq var planleggingsminister i President Karzais regjering, men da han bestemte seg for å stille som motkandidat til Karzai under presidentvalget fikk han sparken. Mohaqiq fremsatte at Karzais administrasjon var etnisk basert, og at det gjøres forsøk på å skyve til side tidligere mujahedinmedlemmer fra regjeringen.

Dette stemmer nok, og en slik strategi faller veldig godt i Vestens smak. Et annet eksempel er Fahim-saken. Fahim var forsvarsminister i Afghanistans overgangsadministrasjon fra begynnelsen av 2002, men ble fjernet som forsvarsminister av President Karzai i desember 2004 og ble erstattet av en som har nære bånd både slektsmessig og i sak til president Karzai. Dette kan man kalle en kynisk strategi som tar sikte på å gradvis skyve til side de tidligere mujahedinlederne fra den politiske arenaen. Det å fjerne eller ekskludere de mektige tidligere mujahedinlederne fra politikken kan bringe mer ustabilitet enn sikkerhet i landet. Den beste måten vil være å ivareta folkets vilje og føre en inkluderende politikk hvor ingen vil føle seg mistenkeliggjort.

Afghanistan erfarer demokrati etter nærmest tre tiårs krig. Landet har for første gang sitt første demokratiske parlament/nasjonalforsamling. Det er første gang i Afghanistans historie at alle minoriteter er mer eller mindre representert i nasjonalforsamlingen. Dette er gledelig og burde støttes fremfor at man ekskludere minoriteter. La oss håpe at demokratiske prosesser fortsetter i fremtida og at alle afghanere uansett etnisk og religiøs tilhørighet føler seg inkludert i samfunnet.

Personlig ønsker jeg et fritt og uavhengig Afghanistan hvor alle kan leve side om side i fred og brorskap.

- Forsvaret kveler nødvendig debatt

Det norske forsvaret holder tilbake viktig informasjon om hva som egentlig skjedde da norske soldater ble angrepet i Maimana, Afghanistan. Angrepet hadde langt større årsaker enn Muhammed-karikaturene. Det mangler en diskusjon om hvor Afghanistan er på vei, både i Norge og internasjonalt. Det mener Norges ledende Afghanistan-forskere. De er bekymret over utviklingen i Afghanistan.

CECILIE NORDFELDT

- Det er fortsatt mange ting vi ikke vet om hva som skjedde i Maimana. Spørsmålet om det norske forsvarets åpenhet er en stor diskusjon som vi ikke har tatt, sier Kristian Berg Harpviken, seniorforsker og visedirektør ved Institutt for Fredsforskning (PRIO) i Oslo.

Harpviken har forsket på Afghanistan i en årrekke, og har blant annet erfaring fra flere års arbeid for Afghanistankomiteén i Peshawar, Pakistan, på begynnelsen av 1990-tallet. Han beskriver Forsvarets holdning som at det "ikke er interessant for den norske offentlighet" hvis norske styrker er involvert i å ta liv i områdene der de opererer. Harpviken mener diskusjonen i Norge er lagt død.

Grunnleggende etisk spørsmål

- Jeg tror at det er veldig viktig for den norske offentlighet å faktisk forholde seg til det hvis norske styrker forårsaker dødsfall. Når vi først er involvert i militære operasjoner, er det en realitet at slikt kan skje. Det bør vi ta det innover oss, sier PRIO-forskeren, og legger til:

- Hvis Forsvaret tror de kan kvele den debatten, kan det slå tilbake på oss senere. I ytterste konsekvens er det snakk om et fundamentalt, etisk spørsmål: Hvordan kan vi la være å bry oss om risikosituasjonen for den afghanske vertsbefolkningen, og kun oppta oss med risikoen for våre egne styrker?

- Dette er et moralsk problem som gjelder internasjonale styrkers deltagelse både i Afghanistan og andre steder. Om den norske opinionen skulle vende seg mot vår militære deltagelse i sikkerhetsstyrker i Afghanistan på grunnlag av en slik debatt, så er det en risiko vi må tørre å ta.

Ikke tilfeldig angrep

Seniorforsker Arne Strand ved Christian Michelsen-instituttet i Bergen (CMI) mener angrepet på den regionale stabiliseringsstyrken i Maimana, bestående av norske og finske soldater, henger sammen med manglende statsbygging i Afghanistan. Han mener det savnes en internasjonal debatt om den grunnleggende utviklingen i Afghanistan.

- Det er ingen tilfeldighet at fjernsynsstasjonen som er kontrollert av den lokale guvernøren Rashid Dostum kom ut til Maimana-basen og filmet fra morgentimene av angrepsdagen. Dette var rett og slett ikke et tilfeldig angrep, fastslår Strand.

CMI-forskeren tror ikke angrepet skyldtes noen spesiell hendelse i Norge eller lokalt i Afghanistan, men at det var en ren maktdemonstrasjon fra den beryktede krigsherren Dostum.

- ISAF-styrkene har i senere tid markert større vilje til å gripe inn mot smugling og narkotikahandel. Dostum har stor makt i nord, men det foregår en maktkamp i området blant annet på grunn av gassressurser som er funnet der. Militæret har antagelig blitt litt for nærgående, sier Strand.

Han får støtte av Harpviken, som tror de internasjonale reaksjonene på publiseringen av Muhammed-karikaturene likevel kan ha gitt en "beleilig mulighet" for mobilisering.

KRITISK: PRIOs Kristian Berg Harpviken mener det kan slå tilbake senere hvis Forsvaret tror de kan kvele debatten om hvordan de norske styrkene går frem i Afghanistan. (Foto: PRIO)

Men i Maimana, som andre steder der muslimer har gjort opprør den siste tiden, var det som skjedde mer enn en folkelig demonstrasjon. Det var en relativt tungt bevæpnet folkemengde som møtte opp ved den norske basen. Det kunne bare skje med støtte i lokale makthavere, sier PRIO-forskeren.

Reformer umulig

Angrepet i Maimana viser krigsherrenes fortsatte makt i Afghanistan, og CMIs Strand mener strategien man har valgt i Afghanistan, der krigsherrer, som Rashid Dostum, har fått posisjoner som guvernører, politisjefer eller andre viktige stillinger i hæren og administrasjonen, har gjort det nærmest umulig å gjennomføre reformer.

- Det internasjonale samfunnet har innlemmet store kommandanter og krigsherrer fra tidligere konflikter i den nye administrasjonen. Dette har vært en uttalt strategi for å oppnå en relativ fred, eller i det minste relativt færre militære kampsituasjoner. Men det har ført til at folk stoler lite på den nye staten. Folk opplever at tidligere krigsherrer fremdeles opererer som korrupte agenter for egne interesser, og herjer fritt i områdene de kontrollerer. I provinsene er det ikke president Hamid Karzai, men de lokale guvernørene som ses på som de nye lederne og dermed de faktiske representantene for det nye styret - et styre befolkningen altså ikke kan ha tillit til, sier Strand, som har gjennomført flere reiser både nord og sør i Afghanistan de siste årene.

Tross innlemmelsen av krigsherrer i administrasjonen, har det ikke vært noen forsoningsprosess i Afghanistan.

- Eksempler fra andre konfliktområder i verden, som Sør-Afrika, viser at forsoningsprosesser er svært viktige, sier fredsforsker Harpviken.

- Men i Afghanistan har ingen blitt stilt for retten for forbrytelser mot menneskeheten. Det ble riktignok satt opp en uavhengig menneskerettskommisjon i etterkant av Bonn-avtalen, men den har hatt svært vanskelige arbeidsvilkår. Stabilitet og kontinuitet ble eksplisitt prioritert framfor rettferdighet av FN-systemets spesialutsending Lakhdar Brahimi, sier han.

Blinde på Taliban

De to Afghanistan-ekspertene tror samtidig at den fortsatte amerikanske krigføringen i Afghanistan er en viktig årsak til utviklingen i landet.

- Kommandanter og krigsherrer var viktige i kampen mot det gamle styret. Men vi må ikke se oss blinde på Taliban. Terror og uro i Afghanistan i dag har mange kilder. Blant dem er den svake staten én, og internasjonale styrkers herjinger og sammenblandinger av roller en annen, understreker Strand.

De amerikanske Operation Enduring Freedom-styrkene, som opererer i områder i sør og øst av Afghanistan, blir særlig kritisert for å spre uro og skape mistillit. Seniorforsker Harpviken understreker dessuten at de afghanske myndighetene har for lite kontroll og innflytelse over de amerikanske styrkenes framferd, noe som undergraver regjeringens legitimitet.

- I dag har vi derfor en svært vanskelig sikkerhetssituasjon, men dette er noe som får relativt liten oppmerksomhet i den offentlige debatten, sier han.

Trykkoker

Han tror at de fleste afghanere ønsker et internasjonalt militært nærvær, fordi det oppfattes som et signal om internasjo-

PEANØTTER: Arne Strand fra CMI har arbeidet med Afghanistan i en årrekke. Han mener det er nødvendig med nye strategier på alle plan for å bygge et bærekraftig afghansk samfunn. (Foto: Privat)

nal støtte til oppbyggingen og fredsprosessen, om enn mange ønsker at nærværet tar en annen form.

- Problemet har vært at man ikke klarer å endre strukturene som ligger under konfliktene i ly av dette nærværet. Krigsherrenes makt burde vært bygget ned, og man burde fokusere på å bygge opp det regionale samarbeidet med nabostater, som alle har sine interesser og allierte i Afghanistan. Det internasjonale militære nærværet fungerer nå som lokket på en trykkoker - det holder konflikter i sjakk, men trykket er like sterkt under lokket, sier PRIO-forskeren.

Nytt ISAF-mandat

Strand sier at de fleste av NATOs ISAF-styrker har et positivt rykte i Afghanistan. Han er skeptisk til en sammensmelting av ISAF og Enduring Freedom-operasjon, slik USA forsøker å presse de øvrige NATO-landene til. I stedet for en slik sammensmelting skal NATOs hurtigstyrker nå ilegges mer skarpe oppgaver og gis oppdrag i vanskeligere områder, mens de omstridte OEF-troppene trekkes gradvis ut.

- Tidligere har ISAF operert med regionale stabiliseringslag ("Provincial Reconstruction Teams" - PRT), som tilsvarende et militært "lett" nærvær. De har drevet med mange andre ting enn klassiske sikkerhetsoppgaver, sier Harpviken. Det var en slik styrke som ble angrepet i Maimana. Han tror ISAF-styrkene kan støte på nye utfordringer når de nå skal utvide mot sør og øst i Afghanistan. - Det kan bli vanskelig å skille de to operasjonene etter utvidelsene, frykter Strand.

Bistandsavhengig land

CMI- og PRIO-forskerne mener veivalgene man tok for gjenoppbygging av Afghanistan etter Talibans fall nå er overmodne for revidering. Den nye staten har blitt gjort fullstendig avhengig av bistand - den klarer kun å tjene inn 5 prosent av sine inntekter på egen hånd, sier Strand, som mener den svake staten og manglende lokalt inntektsgrunnlag er årsaken til oppblomstringen av en svart økonomi basert på ukontrollert narkotikahandel og smuglervirksomhet.

FNs narkotikaorganisasjon, UNODC, anslo i november 2005 verdien av narkotikasmuglingen fra Afghanistan til 2,14 milliarder dollar, og uttrykte samtidig bekymring for en mulig økning i opiumsproduksjonen i 2005, blant annet som en følge av manglende støtte til fattige bønder og den svake sikkerhetssituasjonen.

- Det er nå nødvendig med nye strategier på alle plan for å bygge et bærekraftig afghansk samfunn. Hva slags stat er det ønskelig å bygge opp? Hvordan skal vi få til reelt afghansk eierskap i prosessen? Hvordan kan vi støtte det afghanske sivile samfunn? Det er på høy tid at det internasjonale samfunnet og afghanske myndigheter tar fatt på disse spørsmålene, sier Arne Strand.

Han kritiserer den nasjonale utviklingsplanen for Afghanistan fra våren 2002, som danner grunnlaget for FN, Verdensbanken og donorenes engasjement, og viser til at den ble laget av eksterne eksperter og ikke foreligger på noen afghanske språk. - Den er ikke kjent utenfor Kabul. Regionguvernører vi intervjuet i april 2005 hadde aldri hørt om den en gang, sier han.

Afghanerne trenger ikke alternativer

- Er det egentlig flere styrker og mer penger Afghanistan trenger, spør Strand. De nye strukturene må heller fylles med innhold. Han mener man burde bygge opp lokale næringer, spesielt innen jordbruket. Ifølge ham har man valgt å importere billig fra utlandet fremfor å subsidiere lokale afghanske bønder i nord, som kunne brødfødt hele landet.

- Det skulle ikke vært nødvendig å snakke om alternativ til opiumsdyrking - afghanerne trenger livnæring generelt, ikke alternativer, sier Strand.

- Den afghanske staten er bygget etter neoliberalistisk tankegang, mener Harpviken, som mener at de aktørene som kan sikre langsiktig utvikling og sysselsetting får lite spillerom i forhold til de som kan tilby billige, men kortsiktige løsninger.

PRIO-forsker Kaja Borchgrevink, som har arbeidet i den afghanske

bistandssektoren de seneste årene, fastslår at Afghanistan har en stor jobb foran seg. - Det er fremdeles behov for gjenoppbygging og styrking av alle sektorer. De menneskelige ressursene finnes, men etter over 20 år med krig har selv velutdannede spesialister et kunnskaps-gap som internasjonale aktører kan hjelpe til å redusere.

- PRTene er der for å øke sikkerheten til den afghanske befolkningen og burde konsentrere seg om nettopp å bidra til å styrke den afghanske sikkerhetssektoren, sier Borchgrevink.

Hun mener det er viktig at militære aktører ikke blander bistandsarbeidet inn i sine militære strategier. Hun tror imidlertid at mange i lokalbefolkningen stort sett er glad for et militært nærvær.

- Det gjør enkle ting som å få fraktet varer til markedet mulig - og det er nettopp å kunne leve et vanlig liv afghanerne ønsker, understreker Borchgrevink.

NY: PRIO-forsker Kaja Borchgrevink jobbet med bistand i Afghanistan i 14 måneder frem til desember 2005, og mener det er viktig at de militære aktørene ikke blander bistandsarbeidet inn i sine militære strategier i Afghanistan. (Foto: C. Nordfeldt)

- Langt frem for Afghanistan

Statssekretær Espen Barth Eide i Forsvarsdepartementet tror det er langt frem til en stabil løsning i Afghanistan.

CECILIE NORDFELDT OG THOMAS FRANTSVOLD

- Det er åpenbart at man har gjort ting i deler av Afghanistan som har vanskeliggjort annet arbeid. Den sittende regjeringen har klart sagt at den ønsker et fortsatt norsk militært bidrag som går gjennom ISAF-styrkene. Men den sier ikke at Enduring Freedom ikke har hatt en funksjon før. Taliban ga ikke fra seg makten på fredelig vis, understreker Eide. Det hadde ikke vært noen ISAF-operasjon, ikke noen Loya Jirga og ikke noen Karzai-regjering uten Enduring Freedom. Men slik situasjonen er nå, er det riktig for vår del å konsentrere innsatsen om ISAF.

CMI-forsker Arne Strand advarer mot å stirre seg blind på Taliban, mens terroren og uroen i Afghanistan også har andre årsaker, som den svake staten og internasjonale styrkers herjinger og rollesammenblanding (se egen sak).

- Jeg er ikke uenig med Strand. Likevel må man se dette i lys av historien. Dilemmaet er at Enduring Freedom's tilnærming var nødvendig i begynnelsen. De positive tingene som har skjedd hadde ikke vært mulig uten deres innsats. Den historien kan ikke defineres bort, sier statssekretæren, som sammenligner med Irak.

LANGT FREM: Espen Barth Eide mener noen kan få det verre før de kan få det bedre i Afghanistan. (Foto: C. Nordfeldt)

- Vi har i det siste sett en slags import av aksjonsformer fra Irak til Afghanistan, som selvmordsbombere og bruk av tidsinnstilte bomber i veikanten. Samtidig forekommer det nå færre direkte angrep på internasjonale styrker, som har mulighet til å slå tilbake mot angriperne. ISAF er en fredsbevarende styrke som er lett utstyrt. Den grunnleggende idéen er at vi skal beskytte lokale innbyggere ved å ha et synlig nærvær. Dette skaper nok en større risiko på kort sikt enn om styrkene hadde operert bak tyngre pansrede kjøretøyer og i bunkre, slik man gjør i Bagdad, men det skaper nok større fremgang på lengre sikt, sier han.

Glapp i Irak

Ifølge ham er det likevel "radikalt mye tryggere" å være internasjonal soldat i Afghanistan enn i Irak, og den norske regjeringen mener at krigen i Irak ikke har gjort situasjonen "spesielt mye bedre".

- Jeg mener det var riktig å fjerne Taliban-regimet i 2001. Det er mitt inntrykk at det var bred forståelse for fremgangsmåten i den arabiske og øvrige muslimske verden. Dette glapp med Irak, sier han, og legger til: - Irak har blitt en slags oppmarsjomsråde for internasjonal terrorisme - på grunn av krigen har det blitt slik noen påsto at det var på forhånd. I dag ser man et slags tilbakespill til Afghanistan fra Irak. Statssekretæren fra Arbeiderpartiet mener det er prinsipielt uheldig at det er to ulike militære operasjoner i Afghanistan, med Enduring Freedom og ISAFs styrker, med forskjellig mandat. Likevel mener han det er for tidlig å la ISAF overta ansvaret for hele Afghanistan.

- Alle ønsker nå å øke antall områder som ligger under ISAF over ikke alt for lang tid. Men vi må skille mellom oppgavene og områdene. Diskusjonen om en sammenslåing av ISAF og Enduring Freedom er avhengig av hvordan man mener det skal gjøres. Vi mener at fremtidige operasjoner skal følge

ISAF-måten. Om Enduring Freedom legger ned sine operasjoner og tilbyr sine styrker til ISAF er jo det bare bra. Om derimot ISAF skulle ta opp i seg hele Enduring Freedom's oppgavespekter, så er det noe de fleste NATO-landene i Europa, inkludert Norge, er ganske skeptiske til. Det er en pågående diskusjon hvordan dette skal gjøres, sier han. - Det kan jo ikke være noe mål fra NATO sin side å si at "de vanskeligste områdene de får ha det så godt og ... de får Enduring Freedom ta seg av?" Men samtidig er ikke NATO pr. i dag rede til å overta de områdene som er mest dramatiske i forhold til kampen mot terrorisme, sier han.

- Er det snakk om ett år, tre år, ti år?

- Jeg ville være forsiktig med å si det på den måten. Det er forhåpentligvis ikke ti år - jo før jo heller, men det må være operativt mulig, man må samtidig være i stand til å opprettholde de tingene man gjør andre steder. Vi har vært i nord-Afghanistan lenge, og valgt å bli der. Noen vil kanskje si at vi heller burde gå inn der uroen er størst - men vi skal være i hele landet, også i de områdene som ser litt mer stabiliserte ut.

Barth Eide er tilfreds med innsatsen til de norske PRTene (regionale stabiliseringslag), og sier at regjeringen arbeider for å utarbeide en helhetlig strategi for disse, og fremme den norske PRT-modellen i NATO.

- Et stort og erkjent problem som har vært mye diskutert i NATO er at PRTene opptrer så forskjellig. På en måte har man satt bort Afghanistan til hvert sitt land, og alle har hver sin modell. (...) Blant de involverte landene har du begge ytterlighetene: de som ikke ønsker å ha med noe annet enn rent militære oppgaver å gjøre, og de som inkluderer bistand i selve den militære operasjonen. Slikt skaper forvirring, og begge deler er etter vår mening uheldig. Norge er gode på tett samordning mellom den militære og den humanitære sektor. Vi har erfaring fra mange arenaer med at det er mindre "kulturell" avstand mellom en norsk organisasjonsarbeider og militær leder, enn det er mellom slike aktører i andre land, sier han, og viser til at det prinsipielle skillet mellom ulike typer aktivitet bør opprettholdes, med samordning.

Gnisninger

Espen Barth Eide tror den fortsatte kampen mot al-Qaida og Taliban vil gjøre at det ikke blir "særlig mye lettere" på kort sikt i Afghanistan, og mener det er langt frem til en stabil løsning. Han viser blant annet til Maimana-angrepet, samt angrepene som har vært rettet mot ISAF i sør-Afghanistan.

- Den gode nyheten er at det er stadig større områder som er kontrollert av andre. På den andre siden har vi i dag et problem med lokale krigsherrer omkring i landet som ble innlemmet i den nye statsbyggingen. Alliansen med disse var en strategi som var virkningsfull for å fjerne Taliban - noe som var et felles mål. Men man hadde ikke nødvendigvis felles mål for det som skulle skje etterpå. Jo mer den nye staten får fotfeste, jo mer svekker det de gamle krigsherrernes maktbase. Mange av dem vil derfor ønske å stå på siden av statsbyggingssprosjektet. Jo bedre det går med det store strategiske målet om å holde Taliban unna Kabul, jo mindre føler krigsherrerne seg forpliktet til å støtte opp om regjeringen og det samlede initiativet, sier han.

Espen Barth Eide tror en av de største utfordringene nå er å sikre alternativt utkomme for afghanerne.

- I Afghanistan kan det komme til å gå verre for noen, før det kan gå bedre. Minst halvparten av BNP er basert på narkotikaproduksjon. Det er ikke lett å forklare opiumsbønder at de skal gå over til hvete, eller roser...og de lokale makthavere er nært knyttet til den illegitime narkotikaindustrien. Det er viktig å få med seg alle involverte, fra bønder og transportører og så videre. Disse kan ikke bare defineres ut av historien. Det viktigste av alt er å oppnå tillit hos den jevne afghaner. Om enkeltmennesker føler at den freden som bygges opp er bra for dem personlig er et helt sentralt mål. De må føle at dette er noe de ønsker å investere i. Det er deres "mikrobeslutninger" som er det endelige "bære-eller-briste" for utviklingen i Afghanistan, sier han.

BESKUTT: Bygningene der de norske ISAF-soldatene søkte ly under beskytning i Maimana, Afghanistan, før og etter angrepet. (Foto: Forsvaret)

Avviser tilbakeholdt informasjon

Espen Barth Eide avviser at Forsvaret holder tilbake informasjon om Maimana-angrepet, men medgir at det er sannsynlig at norske soldater drepte angripende afghanere.

CECILIE NORDFELDT OG THOMAS FRANTSVOLD

- Når det gjelder skuddvekslingen, gikk vi ut etter noen få dager, så snart vi hadde fått oversikt. Vi legger ikke skjul på at det er et ganske sannsynlig utfall av slik skuddløsning at noen enten har blitt skadet eller drept. Men når det ikke lå igjen noen lik, og vi ikke har sett noen konkrete døde eller skadede, kan vi heller ikke gå ut og stadfeste et nøyaktig utfall. Enkelte særlig farlige angriper ble "nøytralisert", så at noen ble skadet er det ingen tvil om. At noen er drept er mulig og til og med sannsynlig, sier han.

Han avviser dermed uttalelsene fra seniorforsker Kristian Berg Harpviken ved Institutt for Fredsforskning (PRIO), som mener Forsvaret holder tilbake viktig informasjon, og dermed hindrer en grunnleggende debatt om Norges deltagelse i internasjonale militæroperasjoner (se egen sak).

Skudd mot enkeltpersoner

- Jeg mener vi ikke har holdt tilbake noen ting når det gjelder Maimana. Vi sa veldig mye. Vi oppga tidlig at det hadde vært en svært voldelig demonstrasjon, med en bevæpnet folke-mengde som opererte målrettet og dermed var relativt organisert. Det var heldigvis erfarne styrker som var tilstede på den norske basen. Helt unge og uerfarne soldater ville neppe holdt ut så lenge før de åpnet ild, og ville heller ikke ha kunnet reagere såpass målrettet ved å løse skudd mot enkeltpersoner. Det ble ikke løst skudd generelt inn i folkemengden, sier Barth Eide.

Han viser blant annet til et oppslag i Dagbladet der det hevdet at norske soldater tok livet av fire afghanere, og at dette er noe Forsvaret og Departementet skulle ha konkret informasjon om. Barth Eide beskriver oppslaget som "underlig".

Fredsforsker Harpviken hevder diskusjonen i Norge er lagt død, og at det kan slå tilbake senere hvis Forsvaret ikke åpner debatten om norsk deltagelse i skarpe oppdrag nå. Dette gjelder ikke bare risikoen for norske soldater, men også risikoen for lokalbefolkningen. - Slike spørsmål gjelder internasjonale styrkers deltagelse både i Afghanistan og andre steder. Om den norske opinionen skulle vende seg mot vår militære deltagelse i sikkerhetsstyrker i Afghanistan på grunnlag av en slik debatt, så er det en risiko vi må tørre å ta, sier han.

- Dette er vårt største militære utenlandsengasjement, og vi har et stort bistands- og humanitært engasjement. Det bidrar til at debatten er der, selv om man sikkert kunne diskutert det mer. Vi skal være så åpne som mulig. Selv om det er en farlig situasjon, er alternativet at vi ikke er der, noe jeg mener ville være verre. Kunne vi nøyd oss uten militært nærvær ville vi gjort det - men det militære nærværet er nødvendig, sier statssekretær Eide.

Dostum lei for Maimana-angrep

Norske myndigheter har tatt opp angrepet på ISAF-styrken i Maimana med den beryktede krigsherren og guvernøren Rashid Dostum, og Dostum har sagt seg lei for det som skjedde, og hevder at hans folk trakk seg ut da det ble voldelig. Det sier statssekretær Espen Barth Eide i Forsvarsdepartementet.

- Han kjente nok til at det var demonstrasjoner med utspring i moskéen, men om han hadde noe... vi vet jo ikke... det har vært møter mellom Dostum og norske myndigheter etter Maimana-angrepet, der han har gjort rede for at hans folk trakk seg ut da det ble voldelig, at han ikke sto bak det, og at han synes det var galt.

- **Tror du på det?**

- **Det er det han sier.**

Ifølge CMI-forsker Arne Strand var blant annet fjernsynsstasjonen Dostum kontrollerer ute ved Maimana-basen og filmet fra morgentimene angrepsdagen. - Dette var rett og slett ikke et tilfeldig angrep, fastslår Strand.

- Det var en relativt tungt bevæpnet folke-mengde som møtte opp ved den norske basen. Det kunne bare skje med støtte i lokale makthavere, sier PRIO-forsker Kristian Berg Harpviken.

Dostum er kjent for å ha skiftet allianser, blant annet mellom den sovjetiske okkupasjonsmakten i Afghanistan, Ahmed Shah Massoud og Gulbuddin Hekmatyar. Ifølge forfatteren Ahmed Rashid hjalp Dostum også Taliban med å reparere MiG-fly og helikoptre. Dostum er beskyldt for en rekke menneskerettsbrudd.

Fostermødrene kommer til Faizabad

TRÆR: AiNs miljøprosjekter i Badakhshan-provinsen startet med planteskolen i Keshem, som fortsatt er en viktig del av programmet. (Foto: B. Robberstad)

Nesten ti år etter at Afghanistankomiteén i Norge (AiN) tok opp kampen mot erosjon, tørke og jordskred i Keshem i den nordøstlige provinsen Badakhshan, vokser fostermorprosjektet nå også i provinshovedstaden Faizabad.

BJARNE ROBBERSTAD, KESHEM OG FAIZABAD, BADAKHSHAN

Etter å ha reist rundt i Afghanistan på begynnelsen av 1500-tallet skrev keiser Zahirudin Mohammed Babur i memoarene sine om landets storslåtte skoger. Fem hundre år senere og med den endelige kulminasjonen etter tiår med krig, var kun to prosent av landet dekket med skog ved tusenårsskiftet. Mangelen på trær og skog påfører den hardt prøvede befolkningen i Afghanistan ytterligere lidelser med tørke, erosjon og jordskred. Å få opp veksten av planter og skog er helt nødvendig for å skape et levedyktig samfunn. Eller som AiNs distriktssjef, ingeniør Mirza Mohammed, sier: - Trær er nødvendig for å få vann; vann er nødvendig for å få et jordbruk som kan gi oss hveten, hveten for å lage brød, og brød for å overleve.

Ett av miljøprosjektene Mirza Mohammed administrerer i Badakhshan er det såkalte fostermorprosjektet, et tiltak som kombinerer skogplanting med fattigdomsbekjempelse. Ved AiNs miljøsenter i Keshem by, på grensen til naboprovinen Takhar, dyrker ansatte gartnere frem stiklinger av barnålstrær. Mot lønn får fattige enker i distriktet mulighet til å ta vare på 500 slike stiklinger over en periode på et halvt år. Når ungtrærne har vokst til en viss størrelse, plantes de på ny i hagesenteret til de er store nok til å plantes ute i distriktet.

Vanskelig for kvinnene

Mirza Mohammed er svært entusiastisk når han forteller om prosjektet, men han legger ikke skjul på at det hadde visse barnesykdommer. - På grunn av mistenksomhet blant lokale autoritetspersoner var det vanskelig for enkene å bevege seg fritt omkring, sier han. - Vi besluttet derfor at de skulle få muligheten til å ta vare på plantene i sine egne hager, noe som hjalp i denne saken. Et nytt problem oppsto da enkelte av fostermødrene hadde behov for å komme til kontoret vårt for å få assistanse, dersom det var sykdommer på plantene eller de hadde andre problemer. Dette løste seg imidlertid da folk så hvilke goder prosjektet førte med seg for samfunnet. Fordelen med tiltaket er at det hjelper på flere områder samtidig. For det første gir vi lønn til noen av samfunnets fattigste - enkene. For det andre sprer det kunnskap om miljøet vårt og hvordan vi kan ta vare på det. Og sist, men ikke minst, får vi dyrket trær i området, slik at vi skaper fruktbar mark og unngår erosjon.

Da organisasjonen startet miljøprosjektene sine i 1997 var Keshem totalt avskoget. I dag har en liten skog reist seg i midten av byen. Dette er AiNs planteskole og demonstrasjonsgård, stedet der stiklingene og ungtrærne dyrkes frem og hvor lokalbefolkningen kan lære om tiltak som bedrer

ENTUSIAST: Muhammed Mirza leder AiNs miljøprogram, med fostermorprogrammet. (Foto: B. Robberstad)

miljøet generelt og samtidig sikrer deres eget landbruk. I alle åssidene er det plantet barnålstrær, og med inspirasjon fra miljøsenteret har hundrevis av lokale tatt saken i egne hender og plantet løvtrær langs veier og åkre.

Etter flere års erfaring med fostermorprosjektet fra Keshem, besluttet Mirza å utvide prosjektet til provinshovedstaden Faizabad, og det er nå inne i sitt første år. Muslima er en av kvinnene som har fått muligheten til å bli fostermor. Hjemmet hennes ligger et stykke øst fra sentrum, i ly av de spektakulære fjellene solen må klatre over om morgenen. Som alle andre hus i området er det bygget av leire og har verken innlagt vann eller elektrisitet.

Fattig, og barna dør

Muslima kommer fra en svært fattig familie og har vært enke i ti år. Hun og mannen fikk én sønn, som giftet seg og fikk fire barn. Men i tillegg til mannen hennes er nå både sønnen og svigerdatteren døde. Man kan se at Muslima har opplevd mye sorg, men hun er åpen om det. - Det er greit at du spør, sier hun. - Det er bare sånn livet er.

Alle de tre nærmest døde av sykdom, forteller Muslima, men kan ikke forklare hva slags. Diaré, nyresykdommer og tuberkulose er utbredt i området. Men total mangel på medisiner, urent vann og dårlig kosthold svekker immunforsvaret hos

befolkningen på en slik måte at enhver sykdom kan bli en dødstrussel. Som så mange i området lever Muslima i absolutt økonomisk fattigdom. Nå har hun alene ansvaret for de fire barnebarna sine, jentene Farishta (3½) og Waqila (10), og guttene Musadiq (7) og Musawer (9).

Muslima sier at hun tidligere pleide å sy for naboer og folk i strøket. -Men jeg tjente så lite på det, legger hun til. - Det var alt for lite til familien. For å få nok til mat til oss måtte Musadiq og Musawer selge vann i basaren, sier hun. På dette tjente sønnene rundt 15 afghanis per dag - ca. to kroner.

Får dollar

Der Fostermorprosjektet startet, i Keshem, blir enkene betalt i form av hvete, donert fra World Food Program. I Faizabad mottar fostermødrene rundt 60 amerikanske dollar kontant i månedslønn. Disse pengene er donert til prosjektet fra det britiske utenriksdepartementet, via FN-organisasjonen IOM.

Muslima er ikke i tvil om at Fostermorprosjektet har forbedret livssituasjonen hennes. -Jobben er ikke så krevende. Takket være lønnen jeg får, kan barna nå gå på skolen. Og jeg har råd til å kjøpe sko og klær til dem, sier hun. Hun er glad for at barna har en sjanse til å få utdanning. Og når vi spør de to guttene hennes om de liker skolen, nikker de sjenert. Bestemoren ser stolt på dem. -Jeg håper at en dag vil den ene bli doktor og den andre ingeniør, sier hun optimistisk.

FÅR HJELP: Muslima har vært enke i ti år, og bor i Badakhshans hovedstad Faizabad, der AiN nå utvider sitt fostermorprogram. (Foto: B. Robberstad)

Ny satsning i AiN

Rune Fimreite er ansatt som ny daglig leder ved Afghanistankomiteén i Norges sekretariat i Oslo.

Fimreite tiltrådte i stillingen i begynnelsen av januar, og kom da fra stillingen som mottaksleder ved Klemetsrud Flyktningmottak, og var før det prosjektleder i Redd Barna. Han er utdannet cand. polit. med Midtøsten som fagområde. Fimreite har prioriteringene klare for AiN fremover:

- Afghanistankomiteéns er i en alvorlig økonomisk situasjon, og for meg er det først og fremst viktigst at vi klarer å sikre gjennomføringen av prosjektene ute, og sikrer dekning av helse- og utdanningstilbud til tusenvis av mennesker i Afghanistan gjennom å hente inn den nødvendige egenandelen. Målene våre er utfordrende, blant annet fordi man har måtte redusere sekretariatet i Oslo til én person som følge av den økonomiske krisesituasjonen AiN er på vei ut av, og det økte prosjektvolumet ute, sier Fimreite.

Han drar på sin første reise til Afghanistan i begynnelsen av april for å møte stab og sjefer ute, samt samarbeidspartnere

og eksisterende og nye donorer. Fimreite er imidlertid opptatt av at også hjemmeaktivitetene blir tatt hånd om.

- Afghanistan er i vinden som aldri før - på godt og vondt - og det er viktig at AiN, som den mest kompetente organisasjonen og stoffkilden i Norge er synlig i det norske politiske landskap og i norske media, sier han.

Som en del av dette oppfordrer han AiNs lokallag til å organisere arrangementer med Afghanistan som tema. Foredrag, stands, konserter, utstillinger eller filmforevisninger er alle aktuelle kommunikasjonskanaler mot Afghanistan-interesserte i Norge.

Rune Fimreite kontaktes på AiN-kontoret i Oslo: tlf. 22 98 93 15, eller ain@afghanistan.no. Se også www.afghanistan.no.

Hva kan en liten organisasjon som AiN bidra med i dagens situasjon?

Arne Strand, Christian Michelsen-instituttet:

- AiN bør selv tenke nøye gjennom hvilken rolle de bør ha, hvem de skal være avhengige av, og hva de er best på - solidaritetsarbeid eller bistand? AiN har potensial til å være mer synlig i debatten både i Norge og Afghanistan.

Kristian Berg Harpviken, forsker ved Institutt for Fredsforskning (PRIO), og tidligere ansatt for AiN i Peshawar:

- Mange organisasjoner har problemer med å reorientere seg i den nye situasjonen, og det kan være lurt å tenke gjennom hvilken rolle man skal ha etter at Afghanistan har

gått fra ikke-struktur til å ha en valgt regjering. AiN har som særinteresseorganisasjon et stort ubenyttet potensial som kilde til informasjon og debatt i Norge.

Kaja Borchgrevink, forsker ved PRIO:

- Det er viktig at alle organisasjoner jobber for å styrke den afghanske staten, for at de skal få eierskap i de prosessene som settes i gang. Treplantingsprosjektene til AiN har et godt rykte. Slike gode eksempler bør man jobbe for å promotere hos sentrale myndigheter i Kabul. Slik kan man bidra til å motarbeide gapet mellom by og distrikt i Afghanistan.

Kvinnehelse i fokus

LINDA VÅGE (TEKST OG FOTO)

Noor Sabah Nael og Linda Våge fra Afghanistankomitéens Kvinneutvalg besøkte i januar 2006 to av AiNs prosjekter i Jalalabad. De to prosjektene støttes av Forum for Kvinner og Utviklingsspørsmål (Fokus).

Mor og barn-klinikken i Jalalabad

Mor og barn-klinikken ble startet i 1996 og har siden 1997 blitt drevet av organisasjonen Hewad. Fokus har fra 2006 valgt å støtte denne klinikken med midler fra fjorårets TV-aksjon. Klinikken ligger i Jalalabad by, men tilbyr også behandling til kvinner og barn i omkringliggende distrikter og landsbyer hvor det ikke finnes kvinnelig medisinsk tilbud. Området der klinikken ligger er fattig, og det forventes ikke at pasientene skal betale for tjenestene. Klinikken mottar rundt 100 pasienter hver dag og de fleste ansatte er kvinner. Staben består blant annet av to leger, to sykepleiere, en farmasøyt, en laboratorietekniker og en tannlege. I tillegg til behandling av pasienter drives det også opplysningsarbeid og bevisstgjøring rundt tema som HIV/Aids, hygiene og prevensjon.

I Jalalabad er det to sykehus, men dette er den eneste Mor og barn-klinikken. Provinseren, Nangahar, har den høyeste befolkningstettheten i Afghanistan etter hovedstaden Kabul. Vanlige sykdommer er malaria, tuberkulose, urinveisinfeksjoner, tyfoidfeber, diaré og luftveisinfeksjoner. Mange lider også av underernæring. Babyer og småbarn blir også vaksinert ved klinikken og underernærte mødre og barn får utdelt kjeks

TO: Søstrene Sajida-Haya og Aisha fra Nuristan, 18 år gamle jordmorstudenter (født av to mødre med samme far med fem måneders mellomrom).

med høyt næringsinnhold som klinikken distribuerer for Verdens matvareprogram (WFP). Man ser også en økende spredning av HIV/Aids i området. Ifølge legene ved klinikken skyldes dette bruk av urent utstyr. De pasientene som har fått diagnosen tuberkulose blir ikke behandlet ved Mor og Barn-klinikken, men blir sendt videre til sykehus. De to kvinnelige legene, Dr. Sima og Dr. Sayma, praktiserer en

rotasjon av oppgavene på klinikken og jobber én måned hver med barn og kvinner. De fører statistikk over hvilke sykdommer pasientene har og ser at forekomsten svinger med årstidene. Vinteren er tid for luftveisinfeksjoner og malaria blomstrer opp om sommeren. De sier også at de ser og hører om mange kvinner som er utsatt for vold, og for mange er hasjmisbruk et stort problem. Dette fører familiene ut i fattigdom fordi mennene ikke er i stand til å jobbe.

Jordmorskolen i Jalalabad

Afghanske myndigheter har, og vil i mange år framover, ha et stort behov for at det som tradisjonelt ses på som offentlige oppgaver implementeres og drives av ikke-statlige organisasjoner. Dette er også tilfellet for utdanning av jordmødre. I avsi-

desliggende områder er risikoen for å dø på grunn av kompliserte svangerskap og fødsler mye høyere enn i urbane områder. Jordmorskolen i Jalalabad utdanner jordmødre som etter endt treårig utdanning forplikter seg til å reise tilbake til og jobbe i distriktene. Dette er både med på å bedre helsesituasjonen for kvinner og barn, og å gjøre jentene som tar utdan-

UNGE: Dr. Sima med ung mor på 16 og barn på ett år.

MANGE: (fra venstre) pasienter ved mor/barn-klinikken, Basri Sherzai, lærer ved Jordmorutdanningen og aktiv leder av Jordmorforeningen, venterommet Mor og barn-klinikken.

ning selvstendige. Dette er også et prosjekt som har vært støttet av Fokus med midler fra Norad siden 2002. Mor og barn-klinikken i Jalalabad brukes som praksissted for jordmorstudentene. I juni 2005 ble 61 jordmødre uteksaminert fra denne skolen.

Jordmorforening

En av lærerne ved Jordmorskolen, Basri Sherzai, fortalte at hun i mai 2005 var med på å starte en interesseorganisasjon for jordmødre i Afghanistan. 80 jordmødre møttes i Kabul og 200 jordmødre ble etter dette invitert til å bli medlem av den nystartede organisasjonen. Basri har undervist på Jordmorskolen siden 2004. Hun var også én av de få kvinnene som fikk fortsette å jobbe under Taliban, da hun jobbet i akuttmottaket på et av sykehusene i Jalalabad. Hun forteller at jordmorstudentene som kommer fra distriktene har liten kunnskap om helsepørsmål og hun poengterer viktigheten av at det finnes en formell utdanning for jordmødre som gir dem den kunnskapen de trenger og som er sidestilt med sykepleierutdanningen. Dette er et svært viktig tiltak for å få ned barsels- og barnedødeligheten i Afghanistan.

Nadia Nooristani

Nadia Nooristani begynte å jobbe på Afghanistankomiteéns Kabul-kontor i januar 2006 og kommer fra jobb i svenske Redd Barna, der hun blant annet jobbet med kurs i barns rettigheter. Før dette jobbet hun to år på Afghan German Girls School i Peshawar. Hun er uteksaminert fra Juridisk fakultet ved Universitetet i Kabul. Hun har nå overtatt stillingen som Utdanningsleder (Education Manager) og skal også ha fokus på kjønnsperspektivet (Gender Focal Point) i alle AiNs prosjekter.

Hun sier at hun tror sterkt på virkningen av å legge til rette for prosjekt som øker kvinners kunnskap og tror yrkesopplæring for kvinner er et godt utgangspunkt for dette. Hun er nå i ferd med å lage forslag til en handlingsplan for likestilling, og har forslag til flere tiltak både på prosjektsiden og når det gjelder samarbeid med afghanske myndigheter og andre NGOer. Vi ønsker Nadia lykke til og gleder oss til å samarbeide med henne om disse spørsmålene.

VENTER: (Under til høyre og over) ventende pasienter ved mor og barn-klinikken. (Venstre) Fra jordmorskolen.

Innvandrerungdom til toppen

Afghansk
Ungdomsutvalg

Saera Khan har klatret til topps, og er en av få Stortingspolitikere med innvandrerbakgrunn. Hun mener innvandrere må bli flinkere til å vise seg frem, og etterlyser afghanerne i det offentlige Norge.

MUJTABA MASTOOR

Innvandrerungdom omtales som en vanskeligstilt gruppe i det norske samfunnet og forbindes ofte med kriminalitet. Selv om de fleste innvandrere ikke finner seg i dette, har det gitt dem et ødeleggende rykte.

Et område det stadig snakkes om er bedre integrering. De politiske partiene har forskjellige løsninger og forslag, men det er en ting som savnes; inkludering av innvandrerungdom i organisasjonslivet og ikke minst i de politiske partiene selv.

Rasisme og kvinner

En innvandrerungdom som har klart å komme seg opp i politikken, er Saera Khan, en ung og dyktig Arbeiderparti-(Ap) politiker. Hun har hatt mange offentlige og politiske verv, og representerer nå Ap på Stortinget.

- Jeg var 16 år da jeg engasjerte meg i politikk. Det var egentlig faren min som motiverte meg for å melde meg inn i AUF (Arbeidernes Ungdomsfylking, Arbeiderpartiets ungdomsparti). Grunnen var at jeg var opptatt av spørsmål angående rasisme og kvinner generelt.

- Hvis du brenner for noe er dette veien å gå. Du er sikkert ikke alene om dette, og det finnes andre som også brenner for det samme. Dermed er det best å stå sammen og få saken på dagsorden, sier hun.

I følge Statistisk Sentralbyrå (SSB) var det rundt 364.000 innvandrere i Norge 1. januar 2005, hvorav rundt 83.000 mellom 16 og 29 år, tilsvarende rundt to prosent av befolkningen. Tar man hensyn til at flesteparten av innvandrerne er konsentrert om storbyene er tallet stort.

I følge "Integreringsbarometeret 2005", utgitt av det nye Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet (IMDi) mente to av tre respondenter i utvalget, at det var vanskelig for innvandrere å komme inn i det norske samfunnet. Samtidig er Norge et av de land med flest interesse- og frivillige organisasjoner. Innvandrerungdoms representasjon i de over fire tusen organisasjonene er imidlertid dramatisk liten.

Saera Khan mener dette skyldes kulturforskjeller, at de fleste innvandrere er redde for "politikk", og den generelle oppfatningen blant innvandrere om at slikt arbeid ikke gir noen resultater. Men hun mener oppfatningen er feil.

- For det første, om noen ikke liker politikk er det også andre alternativer til stede, for eksempel medlemskap i frivillige organisasjoner. Dessuten er en del redde fordi de tror at det kreves mye av dem når de engasjerer seg i noe, sier hun, og legger til:

- Selv om engasjement og stå på-vilje er avgjørende for å nå langt er det ikke selve personen som må gjøre alt. Alle politikere som har kommet langt, for eksempel statsminister Jens

AKTIV: Khan representerer i dag Arbeiderpartiet i Kommunal- og forvaltningskomiteén på Stortinget, og jobber blant annet med den nye utlendingsloven og med barnas levekår i asylmottakene. (Foto: M. Mastoor)

Stoltenberg, har rådgivere som hjelper dem daglig, med timeplan, taler osv. Dessuten trenger en ikke å være synlig for å påvirke politikken som sådan. En kan være rådgiver og stå i bakgrunnen.

Deltakelse og medlemskap i organisasjoner eller politiske partier er en del av integreringen, hvordan vil du som en Ap politiker jobbe for å bedre dette?

- Vi har vært for dårlige på dette området, det må jeg innrømme. Vi kan ikke holde på innvandrere. Vi må ha lang debatt om dette, vi må gå hjem til folk og snakke med dem, det er flere ting som kan gjøres. Vi må jobbe målrettet.

I tillegg mener hun at innvandrere bør prøve å vise sin kultur og tradisjon på en bedre måte til nordmenn for å hindre misforståelser.

- For eksempel, hvis vi ikke spiser svi-nekjøtt, eller drikker vin vil ikke det si at vi er forskjellige fra nordmenn. Jeg har bestevenninner som er norske. De har vært på besøk hos oss, de har møtt mine foreldre og de har vært med på iftar-måltidet etter Ramadan-fasten hjemme hos oss. De har sett kjærlighe-ten og respekten hjemme hos oss. De har sett vår kultur og tradisjon. De likte det og snakker stadig fint om det til

andre. Vi kan på denne måten også bidra til å forhindre misforståelser, sier Stortingspolitikeren.

På spørsmål om Stortinget har eller har hatt tiltak om dette temaet, svarer hun:

- Når det gjelder vår regjeringens arbeid kan jeg nevne Arbeids- og inkluderingsminister Bjarne Håkon Hansens engasjement for å få flere innvandrere i arbeidslivet. Og på Stortinget jobber vi med en ny utlendingslov som kommer til jul. Dette vil forbedre innvandrernes situasjon i Norge. Dessuten jobber vi for tida med barnas levekår i asylmottakene, og hvordan deres boforhold kan forbedres.

Er det noe du har lyst å si særlig til afghanske ungdommer?

- Jeg savner afghansk ungdom i politikk, media og samfunnsrelaterte jobber. Vi må ha folk med afghansk bakgrunn i politiet, i Forsvaret, i barnevernet, som lærere på skoler og høyskoler.

Tenk om en afghansk politimann med uniform hjelper en eldre dame? Hun kommer alltid til å huske det, og hun vil få et godt bilde av afghanere. Tenk om en afghaner blir førskolelærer? Når ungene ser en afghaner som lærer kommer de alltid til å huske vedkommende som et forbilde. Vi må prøve å bli slike forbilder for samfunnet. - Innvandrere har store mulighet for å nå langt, fordi de sitter inne med mye kunnskap som samfunnet har stort behov for, legger hun til.

Saera Khan

27 år, født i Oslo, Stortingsrepresentant for Ap
Begge foreldrene kommer fra Pakistan
Gått på Oslo Katedralskole
Har cand. mag-grad fra UiO
Arbeidet to år i Flyktningshjelpen
Bystyremedlem i Oslo bystyre 1999-2005
Medlem i Kontaktutvalget mellom innvandrere og norske myndigheter, Arbeiderpartiets sentralstyre, og New Page.

Å skape innvandrerhelter

Afghansk
UngdomsUtvalg

MUJTABA MASTOOR

Det nye Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) startet sitt arbeid fra 1. januar 2006, og har ansvar for integrering av innvandrere i Norge. Siden direktoratet er nytt er det mye som skal på plass i etableringsfasen, men det faglige arbeidet har hele tiden pågått for fullt.

Maria Brit Espinoza, kommunikasjonsjef ved IMDi ble intervjuet i forbindelse med IMDis arbeid, om innvandrerungdom og organisasjonsliv. Enkelt sagt er arbeidsfordelingen mellom UDI og IMDi slik at UDI jobber med flyktninger og andre som søker om oppholdstillatelse i Norge, mens IMDi jobber i forhold til de som har fått opphold. IMDi er en kompetanseorganisasjon for integrering og mangfold, og en stor del av de ansatte har tidligere jobbet i UDIs integreringsavdeling.

Hvordan vil du beskrive dagens integreringssituasjon, og hvilke tiltak har dere spesielt rettet mot innvandrerungdom?

INTEGRERT: Marit Brit Espinoza i det nyopprettede IMDi mener både organisasjoner og innvandrere må være aktive i å få innvandrere inn i organisasjonslivet. Man må skape innvandrerhelter, mener hun. (Foto: M. Mastoor)

- Vi har støttet prosjekter rettet mot ungdom i storbyene. Arbeidet startet i UDI og har pågått et par år. Dette gjelder i byene Bergen, Oslo og Drammen. Her prøver man å nå fram til innvandrerungdom som mangler tilbud, både med hensyn til utdanning og fritidsaktiviteter. I Kristiansand har vi støttet et forsøksprosjekt med mentorordning for innvandrerungdom, dette retter seg mot utvalgte ungdom som trenger særskilt oppfølging fra voksenpersoner i samme gruppe.

- Når det gjelder rekruttering til arbeidslivet er det også viktig med en holdningsendring hos arbeidsgivere. Vi ser at flere og flere etterkommere av innvandrere tar høyere utdanning, og det er viktig at disse unge får mulighet til å komme på jobbintervju. På denne måten kan arbeidsgivere oppleve at vedkommende har språkkompetanse og ikke er så forskjellig fra etniske nordmenn, mener Espinoza.

Hvem sin oppgave er det å gjøre noe med underrepresentasjonen av innvandrerungdom i frivillige organisasjoner og politiske partier?

- Begge parter må være aktive. Innvandrerungdom - med å skape seg et nettverk - og organisasjoner som aktivt rekrutterer folk fra alle lag. I tillegg bør organisasjoner og politiske partier synliggjøre innvandrere som allerede er med. De må skape helter. Når det gjelder sport og kultur i det norske samfunnet mener Espinoza at ungdom med innvandrerbakgrunn er godt representert, eksempelvis i spellemannsprisen, Idol og Dansefeber.

Utdanning i Afghanistan

Dette er første gangen jeg skriver i ANytt. Jeg er en afghansk ungdom som flyttet til Norge for noen få år siden, og for tiden går jeg på videregående skole i Sør-Trøndelag.

Det er mange ting som ikke går i riktig retning i vårt land. Vi må ikke glemme at i ethvert samfunn som har opplevd krig i lange perioder, er det vanskelig å få ting i gang og i riktig retning. Vi må ikke glemme den snart 30 år lange krigen, og den mørkeste tiden Afghanistan opplevde når Taliban hadde makten. Det tar lang tid å få ting på plass igjen.

Utdanningssystemet i Afghanistan er en av de tingene som jeg er opptatt av, og fra og med dette nummeret av AfghanistanNytt, skal jeg skrive om dette. Man kan stille mange spørsmål rundt utdanningssystemet, men det er ikke lett å finne svar på alle spørsmålene, og heller ikke hvorfor dette er slikt.

Her er eksempel på noen av spørsmålene en bør tenke gjennom når det gjelder utdanningssystemet i Afghanistan:

- Hvordan definerer man utdanning?
- Hvilken rolle spiller utdanning i et samfunn?
- Hvor viktig er det å gi barna karakterer?
- Skal vi ha samme skolesystem for grunnskole og videregående skole?
- Skal vi ha obligatorisk utdanning for ungdommer?
- Er det noe galt med skolesystemet når mange afghanske ungdommer verken kan lese eller skrive?
- Skal vi ha felles skole for alle elever fra 1. til 12. klasse?
- Er det akseptabelt at lærerne straffer elever?
- Hvorfor slutter mange afghanske elever på skolen så tidlig?
- Hvorfor ønsker nesten alle afghanske ungdommer utdanning? Hvilken rolle spiller foreldrene når det gjelder barnas utdanning?

"ASANA-SKOLEN": Man kan stille mange spørsmål om utdanningssystemet i Afghanistan. Parviz Zakaria skal forsøke å finne svar. Bilde: Jenter taler under åpningen av skolen AiN bygget med støtte fra Åsne Seierstad. (Foto: AiN)

- Hva har afghanere med høy utdanning gjort for skolesystemet i Afghanistan - både de som har fått utdanning i Afghanistan og i utlandet?
- Hvorfor er det så stor forskjell mellom skolene i Kabul og skolene i de andre provinsene i Afghanistan?

Jeg vil gjerne prøve å finne svar på de fleste av disse spørsmålene og samtidig avklare bakgrunnen for de fleste lover og regler som gjelder for utdanningssystemet. Jeg skal prøve å få tak i fagfolk til å svare på de fleste av spørsmålene og gi en mest mulig avklarende begrunnelse og forklaring. Men jeg vil gjerne høre fra dere også. Dere kan gi meg tips, for eksempel skrive om noe dere selv har opplevd i skoletiden. Jeg håper flere av dere lesere kommer med tanker og meninger om saken.

PARVIZ ZAKARIA, pzakaria@auu.no

Publiseringen av karikaturer av Muhammed skapte kraftige reaksjoner over hele verden. Her skriver to unge afghanere i Norge om hvordan de opplevde bråket:

Afghansk
Ungdomsutvalg

Ekstremismen må tas på alvor

Karikaturtegningene av Profeten Muhammad, først publisert av danske Jyllands-Posten og senere i Norge og i en rekke andre europeiske land, har provosert muslimer verden over. Demonstrasjoner mot disse provoserende karikaturene holder fortsatt fram, og forsøkene fra vestlige politikere og muslimske politiske og religiøse ledere på å dempe den urolige situasjonen og gå dialogens vei har ikke lyktes ennå.

Det fleste muslimene i Midtøsten begrenser ikke den gjentatte trykkingen av karikaturene til de enkelte avisene eller enkeltpersoner, men ser dette som Vestens tradisjonelle nedverdiggende politikk overfor den muslimske verden. Det som forsterket denne trenden var og er den fortsatte publiseringen av tegningene, og ikke minst insisteringen på retten til "ytringsfrihet" for å legitimere trykkingen av dem.

Ytringsfriheten er ikke absolutt, den er ikke en menneskerett heller. Selv om ytringsfrihet oppfattes som en kjerneverdi, betyr ikke det at den er en absolutt verdi. Dette innebærer at ytringsfrihet har sine begrensninger. Et menneske er fri til å ytre seg så lenge vedkommende ikke "forstyrre" andres frihet og rettighet. Vi vet at trosfrihet er en anerkjent frihet i Vesten og ingen har rett til å håne andres religion eller tro. Spørsmålet blir hvordan en kan rettferdiggjøre trykkingen av Muhammad-tegningene?

Publiseringen av disse tegningene ser ikke ut til å være ment som et forsvar for ytringsfriheten, men snarere en uansvarlig og uklok handling, og en ren provokasjon. Man har forsøkt å gjøre "ytringsfriheten" om til "hånefrihet".

Gjenpubliseringen av de støtende tegningene kan forverre forholdet mellom Vesten og den muslimske verden, og ikke minst kan det skade religions- og sivilisasjonsdialogen. Dialog som bygger på gjensidig respekt er uhyre viktig og nødven-

dig, særlig i en situasjon hvor enkelte tar til ordet for "Clash of Civilizations".

Etter min mening kom myndighetene i flere land der Muhammad-tegningene ble trykket litt for sent på banen og man forstod ikke alvoret i de første demonstrasjonene til å forsøke å dempe ned situasjonen. Det måtte mye mer til for at statsledere skulle vise seg offentlig. Man ventet helt til menneskeliv gikk tapt, og flagg og ambassader ble brent.

Folk i Midtøsten er sensitive, okkupasjonen av Irak, konflikten i Tsjetsjenia og den uløste konflikten mellom Israel og Palestina forårsaker mer sensitivitet blant folk i regionen. Når de ser at deres religion og profet bevisst blir hånet på en latterlig måte, føler de seg enda mer tråkket på og det er da begeret for tålmodigheten renner over. Religion er noe som hører til hverdagslivet i Midtøsten - man har et nært forhold til religionen.

Dessuten er det forbudt å avbilde profeten i Islam og dette kan forbindes med blasfemi. Dermed burde man tatt hensyn til dette før man trykte tegningene og ikke ha forsøkt å sette følelser unødig i sving.

Men det er ikke for sent. Man bør forsøke å bygge bro og bane vei for dialog mellom Vesten og den muslimske verden. Det finnes ekstremister på begge sider som ønsker å utnytte situasjonen, og disse må ikke få mulighet til å ødelegge for flertallet, som ønsker dialog. Dialog er nødvendig og det er i alles interesse.

Til sist ønsker jeg å understreke at Afghansk Ungdomsutvalg tar sterk avstand fra brenning av norske flagg i protest mot karikaturer av profeten Muhammad og trusler om vold. Samtidig fordømmer vi tegningene.

AHMAD YASIR, LEDER AUU

- Det er synd

Freden kan ikke sikres slik i verden.

Vi vet at Jyllands-Postens trykking av karikaturene ikke var heldig, og mange muslimer ble krenket av publiseringen. Bildene ble trykket på nytt i et kristent blad, "Magazinet", i Norge. Det er godt å høre at de fleste nordmenn synes at det var feil å trykke tegningene.

Ytring er en rett, det er ikke en selvfølge eller plikt. Dessuten må ytringer ha en viss ramme og grense. Man må ikke

krenke andres religion og man må ikke komme med rasistiske uttalelser. Ytringsfrihet er ikke å provosere hverandre. Jeg synes ytringsfrihet er veldig viktig å ha, og denne retten må brukes med fornuft. Vi i Norge er klar over at det er ytringsfrihet i Norge og at staten ikke kan hindre eller blande seg i

pressefriheten. I andre land er media under sterk statlig kontroll. Derfor tror folk fra disse landene at det er den norske staten som står bak tegningene, selv om det ikke er sant.

Vi så at mange andre vestlige land også trykket karikaturene etter hvert, og en italiensk minister trykket til og med karikaturene på sin t-skjorte. Dette var veldig dumt av et lands minister å gjøre. Det han gjorde var ikke for å forsvare ytringsfriheten, men rett og slett for å provosere muslimer. I den oppståtte situasjonen måtte man prøve å dempe ned urolighetene, i hvert fall ikke gjøre det verre. Den italienske ministeren har sannsynligvis ikke lært noe om fredsbygging og lever i sin egen verden. Muslimene over hele verden protesterte mot karikaturene. Noen steder kom situasjonen ut av kontroll, flere ble drept, flagg og ambassader ble brent. Det burde ikke ha blitt slikt, brenning av ambassadene og flaggene hjelper ikke i denne saken. Muslimene burde ha brukt fredelige kanaler for å vise at trykkingen av karikaturene var feil.

Jeg synes at muslimer i Norge taklet denne saken på en utmerket måte. Det er veldig viktig at vi er aktive og deltar i saker som angår oss og vårt samfunn, og kun bruker dialog

Artikkelen fortsetter på neste side

Afghansk
Ungdomsutvalg

for å løse problemene. Den norske regjeringen og andre politiske partier taklet også situasjonen på en bra måte, unntatt Fremskrittspartiet (FrP) som alltid finner fordommer mot muslimer i Norge. De fisket i rørt vann i denne saken. Frps Carl I. Hagen sa han ville ha et oppgjør med muslimerne.

Jeg vet ikke om han ville forsterke striden i Norge for å få mest mulig oppmerksomhet? Andre politikere i Norge prøver å integrere alle minoriteter, mens Frp gjør det motsatte. De har ikke en gang en integreringsplan for innvandrere. FrP og Carl I Hagen må skjønne at muslimerne i Norge tar klar avstand fra vold, og at de er i mot alle slags terror. Jeg håper at alle innvandrere er enige med meg. Vi må ikke la FrP tjene på oss og våre handlinger. Vi må samtidig forebygge det som skjedde i Frankrike. Vi må kjempe for et flerkulturelt samfunn i Norge, der alle er med og bestemmer. Det finnes flere inn-

vandrere som elsker Norge like mye som Carl I Hagen - hvis de ikke gjør det mer enn ham. Det er jeg er sikker på.

Vi må vise gjensidig respekt for hverandre og aktivt være med på å bygge dette landet videre.

Vi må sette pris på hverandres verdier og kulturelle forskjellene.

Vi må vise gjensidig respekt for hverandre og aktivt være med på å bygge dette landet videre. Vi må sette pris på hverandres verdier og kulturelle forskjeller. Vi må aldri la 11. september og Frankrikes kaos skje igjen. Jeg håper at striden over profet Muhammads karikaturer ikke får noen konsekvens for verdens stabilitet. Jeg håper med dette at vi får en seriøs integreringspolitikk på dagsorden, og vi må stå sammen og jobbe for et bedre Norge og en bedre verden.

HAMIDULLAH AMIRI

"Krig og fred og judo og sånn"

MUJTABA MASTOOR

5. mars arrangerte Judo for Fred et seminar angående sine aktiviteter og situasjonen i Afghanistan på Toppidrettssenteret ved Sognsvann. Bakgrunnen for seminaret var å gi nok ferdigheter til spesielt til judoutøvere som skal på en utvekslingsreise til Afghanistan.

Judo for fred satser på at alle norske judoklubber skal bidra økonomisk til Aschianasentrene i Kabul. (Foto: M. Mastoor)

Judo for fred har ikke en veldig lang historie, men prosjektet har oppnådd mye. Initiativet for et samarbeid mellom norsk- og afghansk judo går tilbake til 2001, da judoutøver og daværende ambassadesekretær Stig Traavik ved den norske ambassaden i Kabul (nå avtroppende leder for Flyktningshjelpen i Pakistan og Afghanistan) møtte situasjonen til afghansk judo. Etersom interessen og behovet for et slikt samarbeid var stort, ble det etablert et eget prosjekt i 2002 med navnet "Judo for fred".

Judo for fred er et fritt prosjekt under Norges Judoforbund og blir støttet av NORAD og Fredskorpset. Det går ut på utveksling av norske- og afghanske judoutøvere. Målet er å gi afghanske judointeresserte trening i judo og samtidig bidra til kunnskap om bedre hygiene, ernæring og ikke minst likestilling mellom kjønnene.

Lars Kyllingstad, som selv var i Afghanistan fem uker våren 2005, fungerte som trener blant annet for gatebarn på Aschianasentrene (sentre for gatebarn) i Kabul. Under seminaret snakket han om prosjektets bakgrunn, aktiviteter og mål, i tillegg fortalte han om tilstanden i de forskjellige Aschianasentrene og mente at treningsforholdene var langt fra standarden.

- Lokalene var forfalle, utøverne hadde ikke eget treningstøy, og det var kaldt og mørkt i treningsrommene. Allikevel var det stor entusiasme og engasjement blant barna, og om det hadde vært for dem, hadde de trent hele dagen, mente Kyllingstad.

Judo for freds målsetting er å få til en slags fadderordning innen 2008 der "alle" norske judoklubber skal bidra med økonomiske midler til Aschianasentrene i Kabul. Dessuten skal det i samme periode læres opp flere afghanske judotrener og judodommere, blant annet et dommerteam (3 dommere) bestående av kvinner. Innen 2010 er ambisjonen at afghansk judo skal være selvdrevet, og et av målene er at det skal arrangeres en lagkonkurranse mellom norske og afghanske judoutøvere på dette tidspunktet.

For det pågående året er planen blant annet å sende to norske utøvere til Kabul for tremåneders opphold, mens fire afghanske utøvere inviteres til Norge for omtrent like lang periode til høsten.

Lars Kyllingstad la vekt på at prosjektet ikke kun sikter på å lære fra seg til afghanere, men også å lære av dem. Han mente at de fleste av de afghanske utøvere på landslaget var veldig flinke, men at de ikke var fullt oppdatert om alle de internasjonale regler innen idretten.

Drageløperen til filmen

Det har lenge vært kjent at Khaled Hosseinis bestselgerroman Drangeløperen skal filmatiseres, etter at DreamWorks Pictures kjøpte rettighetene til boka. Det er nå bestemt at Marc Forster (Finding Neverland) skal regissere filmen, etter at Sam Mendes (American Beauty og Jarhead) trakk seg tilbake i bakgrunnen som medprodusent i prosjektet.

Drageløperen handler om en eksilafghaner i USA som drar tilbake til Afghanistan for

å finne sønnen til en venn han tidligere har sveket. Boka har fått blandet kritikk i pressen, men en overveldende publikumsuttakelse og selges for tiden i store opplag i en rekke land.

Boka ble anmeldt av Terje Skaufjord i forrige nummer av AfghanistanNytt.

Kilde: The Hollywood Reporter

Mer om boka og forfatteren, se hjemmesiden: www.khaled-hosseini.com

Afghanistankomiteén i Norge inviterer med dette til:

Landsmøtet 2006
lørdag 10. - søndag 11. juni
Solidaritetshuset, Oslo

Møtet er åpent for alle medlemmer i AiN
(husk å betale kontingent før møtet).

Andre Afghanistan-interesserte kan delta
som observatører på møtet.

Selve landsmøtet planlegges avholdt lørdag, mens det blir en
workshop om blant annet fundraising på søndag.

Landsmøtet er AiNs høyeste organ, og behandler i henhold til vedtektene blant annet:

- Valg av leder, nestleder, landsstyremedlemmer, kontrollkomité og valgkomité samt Kvinneutvalg og Menneskerettighetsutvalg
- Årsberetning og regnskap fra forrige år, budsjett for inneværende år, arbeidsprogram for følgende år, forslag om vedtektsendringer, valgkomitéens forslag og eventuelle andre forslag

Denne annonsen i ANytt er å betrakte som melding om Landsmøtet jfr. vedtektenes paragraf 4-d. Innkalling med sakliste sendes ut i henhold til vedtektene minst fire uker før.

Vel møtt til Landsmøtet 2006,
med vennlig hilsen

Carl Hofslie
Styreleder AiN

"Nawruz"-konsert 1385

FEST: Wajiha Rastegar trollbinder salen under nyttårsfeiringen, akkompagnert av sin mann Farid Rastegar (høyre).

Over: artikkelforfatteren som representant for Kvinneutvalget samt Afghansk Ungdomsutvalg spiser lunsj med artistene. (Foto: Noor Sabah Nael)

NOOR SABAH NAEL

Afghansk Khorshidforening under ledelse av Hamzeh Vaezi forteller at vår ungdom trenger å bli kjent med afghansk musikk og kultur. Det ble derfor tatt et initiativ samtidig med feiring av nyttår for å komme ut av det kjedelig dagliglivet og den norske virkeligheten.

Khorshidforeningen i samarbeid av sine medlemmer satte i gang en plan for å invitere to av Afghanistanens mest kjente og populære artister: Wajiha og Farid Rastegar.

Arrangørene Omid Arefi, Abdul Hadi Rezai, Javad Ahmadi og Rasoul Gohari jobbet i over en måned for å få til dette og organisere konserten. De hadde lite kjennskap til fremgangsmåte og har aldri før arrangert en slik begivenhet.

Det ble arrangert lunsj for artistene der Noor Sabah representerte Kvinneutvalget og ungdommer fra Afghansk Ungdomsutvalg var tilstede.

Wajiha Rastegar forteller at det ikke var enkelt i et mannsdominert samfunn å være sanger. Hun har sunget i barnehage, skole og på videregående skole, og det var på videregående hun møtte sin nåværende mann, Farid Rastegar, Farid gikk det siste året da de bestemte seg for å bli partnere både i musikk og dagligliv. I 1985 giftet de seg. Wajiha ble verken beskyttet eller støttet av sin egen familie eller ektemannens familie for de valgene hun hadde tatt, verken om å synge eller for valget av Farid som ektemann. Det tok mange lange år før familien aksepterte henne. Wajiha sier med et smil at de nå er stolte av henne. Afghanske kvinner må følge drømmene sine, men veien kan være tung.

De var nødt til å flykte fra Afghanistan i 1992 som følge av borgerkrigen i Kabul. Farid forteller at den utløsende årsaken var Wajiha, fordi hun som kvinne ikke lenger kunne synge i Afghanistan med den nye regjeringen. De planlegger å reise tilbake til landet i år, og ønsker å ta med seg drømmene sine tilbake til hjemlandet.

Qari Baba drept av Taliban

Lørdag 18. mars ble Qari Taj Mohammad, tidligere guvernør av Ghazni, drept av Taliban på veien ikke langt fra sin bolig i Andar-distriktet, 30 kilometer fra provinshovedstaden Ghazni by. Taj Mohammad var rådgiver for sittende guvernør i Ghazni, Sher Alam.

Han var kjent som en hard motstander av Taliban, og sto Nordalliansen nær, selv om han i sin tid under kampen mot Sovjetunionen var en sentral kommandant fra det tradisjonelle mulla-partiet Harakat Inqelab, og hadde sin Koran-skole-ring av høyere grad fra en kjent diobandi-madrassa i Ghazni. Mange norske Afghanistanvenner kjenner navnet Qari Baba, som han vanligvis ble titulert som. Noen husker ham fra den store internasjonale Afghanistanhøringen som AiN arrangerte i 1986 på Folkets Hus i Oslo. Kanskje noen husker ham fra gata 8. mars samme år! (Var det i Tromsø, tro?)

Han var den første viktige samarbeidspartner for Afghanistankomiteéen etter at organisasjonen hadde opprettet sitt faste kontor i Peshawar, Pakistan i 1986. I perioden fra 1986 til 1991 reiste titalls norske (og nordiske) leger, sykepleiere og helsesøstre inn i Ghazni som ambulerende helseteam. De ble loset gjennom den sovjetiske ildlinjen fra Quetta like ved grensen på pakistansk side, og inn i Andar. De fleste av dem møtte Qari Baba, og han gjorde inntrykk på alle nordmenn. En staselig mann trass sitt imponerende korpus, med en dyp røst og et alvorlig utseende ansikt, som ikke sjelden sprakk opp i latter. Han var veldig opptatt av sikkerheten til det norske helsepersonellet og andre AiN-folk som var i området. Faktisk skjedde det heller aldri noe dramatisk med noen av dem, selv om noen opplevde sovjetiske helikoptre like over hodet der de syklet på afghansk landsbygd. Men det holdt hardt en gang, da tretten eller fjorten menn fra Qari Babas front mistet livet da de skulle ta helseteamet ut gjennom frontlinja til motstanderen.

Qari Baba var, sammen med sin nestkommanderende Ingeniør Halim, svært konkrete og detaljerte i den støtten de ønsket seg: Vannpumper, storstilt reparasjon av det sønderbombede kareez-systemet (vannkanaler) sto i første rekke. Men Andar-distriktet ble også i 1987 hovedsatsingsområdet for Operasjon Dagsverk-pengene fra 1986-innsamlingen. Et førtitalls skoler med hundrevis av lærere nøt godt av OD gjennom fem-seks år. Samme år startet UNICEF sitt omfattende vaksinasjonsprogram for barn under fem år. AiN var en av pionerorganisasjonene som fikk vaksiner, kjølekjeder, generatorer, kjøretøyer og opplæringskurs for vaksinatører, og Andar-distriktet fikk vaksinert mange tusen barn for meslinger og tre andre barnesykdommer, mens kvinner i barsel fikk stivkrampesprøyter.

Mens store deler av befolkningen i det konservative pashtunske Andar kunne styre seg for utdanning av jenter, var Qari Baba genuint for at jenter skulle gå på skole. Det var ikke noe han sa for på opportunistisk vis å tekkes AiN, noe mange av oss trodde i første omgang.

Siste gang jeg møtte Qari Baba, høsten 1993 (ett drøyt år før Taliban satte ham i husarrest), snakket han stolt om oppussingen av den videregående skolen i Miraj. Bare måneder senere brant den ned, sannsynligvis påsatt av noen av Qari Babas mange motstandere.

Ingen demokrat

For motstandere hadde han. Det går ikke an å skrive om Qari Baba, uten å nevne hans mindre hyggelige sider. Det gikk historier i Ghazni fra den tidlige oppstanden mot kommunistregimet rundt Saur-revolusjonen i 1978, om at Qari Baba var en av de ivrigste og mest brutale opprørerne. Var han i tvil om en person var kommunist, var det for ham et avgjørende bevis hvis vedkommende var lærer, gikk med bukser eller hadde bart (uten skjegg).

Uansett disse fortellingene kunne jeg i 1993 registrere det faktum at viseundervisningsdirektøren i distriktet, som jeg traff, var kjent som kommunist og hadde hatt den samme jobben også under det sovjetstøttede styret. Dette forhindret ikke Qari Baba fra å ha et godt samarbeid med mannen.

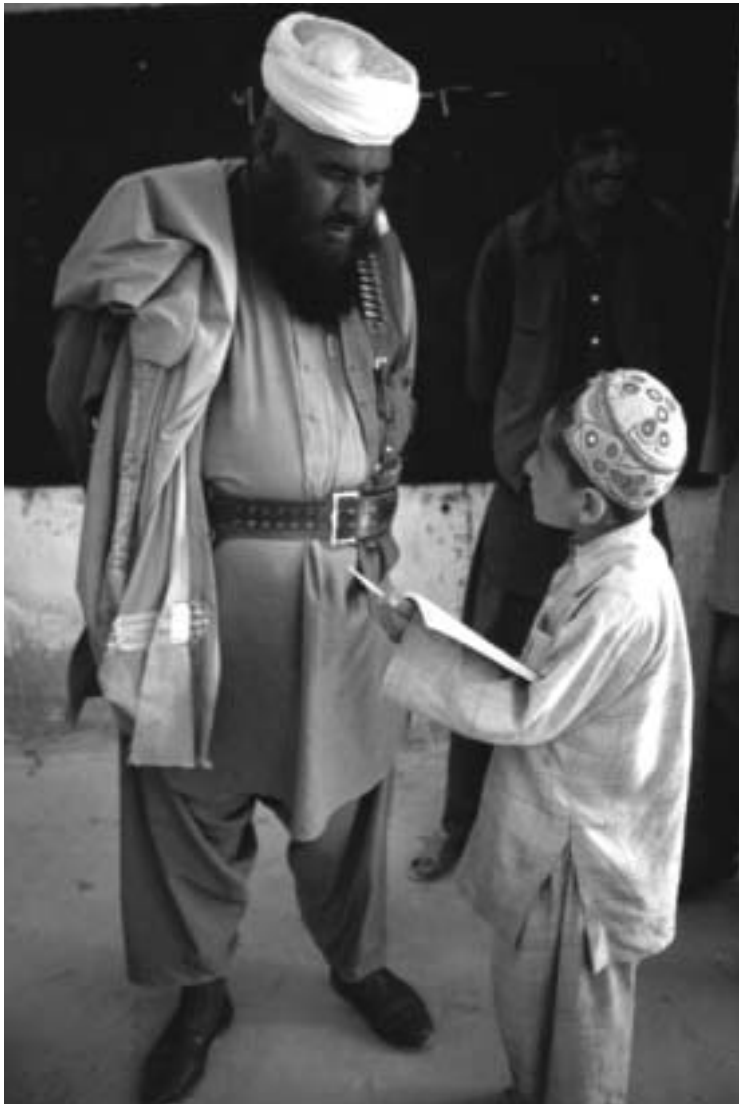
Men uansett. Qari Baba var slett ingen demokrat. Afghanske venner både i Norge og Afghanistan kan også supplere med temmelig velbegrunnet dokumentasjon om han og hans likesinnes framferd fra den tiden mot politiske motstandere.

Guvernør

Da mujahedinalliansen kom til makta i 1992, hadde Qari Baba og andre kommandanter i Andar og tilliggende distrikter hatt de facto kontroll over sine områder i nesten tre år. Qari Baba ble både lagt for hat og beundret fordi han i

hele denne perioden hadde holdt kontroll over den (en slags påtenkt kolkoz etter sovjetisk modell) svære traktorstasjonen Chardiwal ved Bandi Sarde-demningen. Her sto det haugevis med traktorer, kornskjærermaskiner og andre landbruksmaskiner, bulldozere, showeldozere og andre store veimaskiner, av østtysk merke.

Alt dette overleverte Qari Baba intakt (mye av det nesten i stykkerrustet) til det nye regimet. Han måtte stille hele sin geriljafront opp som vakter da de andre kommandantene kom for å dele byttet. Over store deler av Afghanistan plyndret kommandantene med sine mujahedin alt av verdi, og brakte

Qari Taj Mohammad

(Foto: Merete Taksdal)

(Foto: Merete Taksdal)

det over til Pakistan hvor det ble solgt som skrap. Hver eneste metallbit! Den som reiste opp dalen på østsiden av byen Khost i disse årene, kunne selv beske en enorm skraphandel like over grensa. Til og med byen Jalalabads landemerke, den markante antennen til TV-stasjonen der, ble skrudd ned og slept til Pakistan.

Men ikke hos Qari Baba. Der var det ro og orden, og denne gjennomtenkte handlingen var nok medvirkende til at han ble utnevnt som guvernør i Ghazni i 1992 av president Sigbatullah Mojadeddi. Der forble han til Taliban satte ham i husarrest vinteren 1995. I en kort periode i 2001 fungerte han igjen som guvernør før det ble valgt en ny.

I Taliban-perioden etter at Kabul ble erobret 26. september 1996 oppholdt Qari Baba seg først i Taloqan i Tarhar-provinsen, hovedkvarteret til Nordalliansen og etter hvert den eneste betydelige by utenom Badakhshan som Ahmed Shah Massoud og Nordalliansen holdt. Da Taliban erobret også Taloqan fulgte Qari Baba med Massoud til Pansjirdalen, men dro så ut av landet.

Qari Baba var aktiv i ulike fora i kampen mot Taliban. For eksempel deltok han i en konferanse i Roma i år 2000, hvor mange kjente eksilafghanere var til stede, blant annet eksilkongen Zahir Shah.

Ghazni

Ghazni har vært et vanskelig område etter USAs invasjon 7. oktober 2001, og etablering av en kommandosentral i byen Ghazni. De amerikanske soldatene driver ikke noen aktiv krigføring i Ghazni, men deres tilstedeværelse har ikke gjort situasjonen lett. I perioder skytes det mye i byen, og områdene rundt har vært preget av kidnappinger og utrygge forhold for alle som arbeider for NGOer. Taliban har delt ut såkalte "nattbrev" med trusler mot alle som ikke holder seg musestille og toner flagg mot Taliban.

Qari Baba har vært klar i sin fordømmelse mot dem hele tiden. Den gode sikkerheten som kom så mange norske solidaritetsarbeidere til gode, var tydelig ikke god nok da han med et følge på fire livvakter havnet i skuddlinja til en Taliban-gruppe, angivelig under ledelse av en mulla Abdul, i nærheten av sitt hjem i Andar. Alle ble drept.

I krig kan man ikke velge idealpartnere. Mange kommandanter som fikk omfattende hjelp til sine områder viste seg å være gedigne skurker. Også Afghanistankomitéen kom nok til å støtte personer som ikke var særlig aktverdige. Men AIN kan absolutt være bekjent av å ha samarbeidet med Qari Baba, denne på mange måter typiske afghanske lederen fra mujahedinperioden. At samarbeidet med ham falt vekk etter hvert som hjelpearbeidet tok andre former, og et sivilisert samfunn vokste fram, var også riktig. Det er ikke sikkert at Qari Baba lenger passet til noen lederrolle i Afghanistan, selv om han sluttet helhjertet opp om Bonn-prosessen og den nye regjeringen. Men det er synd at destruktive krefter som Taliban skulle lykkes i å ta knekken på en av sine hardeste motstandere, så og si på hjemmebane. Når dette skrives er det ikke 100 prosent dokumentert at Taliban virkelig sto bak. Qari Taj Mohammad hadde fiender

også lokalt, fra mange oppgjør de siste 18 årene, ikke minst blant folk lojale mot Gulbuddin Hekmatyar, som dessverre fortsatt holder på i skyggen av Taliban.

TERJE SKAUFJORD

Fire pågrepet

Fire er pågrepet etter drapet på Qari Baba, alle angivelig taliban. Qari Babas sønn, Noor Mohammad, har uttalt at faren ble drept av de som ønsker å hindre fred. Qari Baba ble arrestert i fjor for å ha hatt ulovlige våpen, og ble samtidig mistenkt for å ha sluttet seg til Taliban.

Afghanistanvenen

Ivar Eskeland er død, 78 år gammel.

I 1986, da Ivar tok over lederjobben i komitéen, var krigen i Afghanistan på sitt voldsomste. Det skulle ennå gå tre år til de sovjetiske troppene var ute av landet. Den andre Internasjonale Afghanistan-høringen i Oslo i 1986, som Ivar presederte over, hadde internasjonale ringvirkninger, gjennom å sette søkelyset på sovjetiske krigsforbrytelser og den humanitære situasjonen i landet. Da hadde okkupasjonskrigen vart i over seks år. Prisen okkupanten måtte betale ble stadig større. Gjennom sitt utrettelige arbeid var Ivar utvilsomt en av de som gjorde det kostbart å fortsette krigen.

Ivar tok over lederjobben i Afghanistankomitéen i en tid da angrepene fra ulike politiske hold mot komitéens arbeid var omfattende. Stø som en påle sto han når flere av de største avisene i landet angrep komitéen for å være vestreradikal. For ham var Afghanistan det som talte. Hvordan komitéen var sammensatt betydde mindre, om resultatene i solidaritetsarbeidet ble bra. Og han viste ved sjølsyn at komitéen rommet hele det politiske spekteret. Ivar Eskeland fortjener stor ros for den måten han manøvrerte solidaritetsarbeidet sikkert gjennom bråttsjøene. Forsøk på å etablere en konkurrerende komite havarerte etter kort tid. Afghanistankomitéen lever fortsatt.

Ivar Eskeland er kjent som målmannen og den skarpe kåsøren. Han hadde ordet i sin makt og han visste å bruke det med omtanke, brodd og vidd. Hans engasjement for Afghanistan er mindre fokusert. Også der nøy vi godt av hans livsvisdom og kunstneriske evner.

En takk til Ivar Eskeland for vidsyn, engasjement og evnen til å pirre vår nysgjerrighet. En takk for utrettelig innsats for Afghanistan.

EVA SØVRE, TIDLIGERE AIN-LEDER
PETTER BAUCK, TIDLIGERE NESTLEDER AIN

Gratulerer med 5-års dagen!

Håper du får en flott bursdag, og at du får mange fine fisketurer med den nye fiskestanga di.

Hilsen mamma og pappa.

De fleste norske barn opplever gleden av å fylle fem år.
De fleste norske foreldre opplever gleden av å se sitt barn fylle fem år.
For enkelte andre barn er 5-årsdagen en frem solskinnshistorie.

Ifølge tall fra UNESCO dør nesten 1/3 av alle afghanske barn før de fyller fem år.

Hvorfor må det være slik? Afghanistankomiteén i Norge driver prosjekter i Afghanistan spesielt rettet mot barn og mødre. Vi driver sykehus og helseslinikker i Gheazni-provinsen - som er det viktigste helse tilbudet for befolkningen i dette området. Vi har vaksinasjonsprogram for mødre og barn under 5 år. Vi har opplæring av jordmødre og ernæringsprogram rettet mot mødre og barn. Programmene våre redder liv.

Vil du være med på å hjelpe?

Les gjerne mer om vårt helsearbeid på www.afghanistan.no

Vi takker for ditt bidrag!

**Gi ditt bidrag til
konto: 7877.06.53737**

Afghanistankomiteén i Norge
Solidaritetshuset
Osterhausgt. 27
0183 Oslo